

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น Enhancing the Morality and Ethics of Juvenil by Using Cultural Capital

พระศรีรัตนมณี (ขวัญรัก เกษรบัว)

Phrasirattanamunee (Khaunrak Gaesonbau)^{*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อวิเคราะห์สภาพองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ๒) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น และ ๓) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงประยุกต์ เน้นการศึกษาวเคราะห์ทั้งในเชิงพื้นที่และเอกสาร การจัดกระบวนการวิจัย ด้วยการถอดบทเรียนและการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่การศึกษาที่กำหนดไว้ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๑ รูป/คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว และเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ ๑๑ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งสองขั้นตอนโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. วิเคราะห์สภาพองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ชุมชนบ้านเชิงผา หมู่ที่ ๑๑ มีประเพณีที่สำคัญ คือประเพณี กั้นข้าวสลาภ ประเพณีกั้นข้าวจีข้าวหลาม ประเพณีตักบาตรข้าวสาร อาหารแห้ง ซึ่งเป็นประเพณีของชาวล้านนา และประเพณีลอยกระทง ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ ทั้งนี้ภายในหมู่บ้านยังมีมีความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชนและเยาวชนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน ทุกคนมีสิทธิและหน้าที่แตกต่างกันออกไปตามบทบาทของแต่ละคน เยาวชนมีหน้าที่ในการช่วยเหลือตนเองช่วยเหลือพ่อแม่ ในกิจการงานต่างๆ เพื่อตอบแทนพระคุณพ่อแม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสามารถตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิด โดยการพิจารณาด้วยเหตุผลและสติปัญญา มีระเบียบวินัยในตนเอง เกิดได้จากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และการอบรมสั่งสอนของคุณครู รู้จักกาลเทศะเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะทำให้เยาวชนเป็นคนที่ดีของชุมชน เยาวชนมีระเบียบวินัยในตนเองเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่น ยอมรับสภาพความเป็นจริง

๒. ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า การได้รับความร่วมมือจากสถาบันครอบครัว ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง ควรกระตุ้นให้เยาวชนใช้กระบวนการคิดทำความเข้าใจ เกิดความศรัทธา ใฝ่รู้ เรียนรู้ตลอดชีวิต อันเกิดจากการมีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อน

เยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ การสร้างการเรียนรู้จะเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานนั้น มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถักทอความคิด เพื่อพิชิตปัญหา เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ทุกคนในสังคม ต้องช่วยกันหาแนวทาง วิธีการ กระบวนการที่เหมาะสมเพื่อให้เยาวชนเกิดเป็นความรู้สึ้อยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ

๓. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม พบว่า กระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนทุ่งเสลี่ยม มีความโดดเด่นของเอกลักษณ์วัฒนธรรมด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย สามารถนำมาต่อยอดและบริหารจัดการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์และบริการในท้องถิ่น ทั้งนี้จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกใหม่ของเยาวชนให้มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม และปรับวิธีคิด ทักษะคิดในการดำเนินชีวิตใหม่ ขณะเดียวกันต้องประสานเชื่อมโยงบทบาทภาครัฐ ท้องถิ่นและชุมชนให้มีส่วนร่วมทำงานด้วยกันได้ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรในท้องถิ่น

คำสำคัญ: คุณธรรมจริยธรรม, ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research was to 1) analyze the category condition of morality and virtue learning of the youth by the supporting of the local culture funds, 2) study the process of morality and virtue learning of the youth supported by the local culture funds, and 3) construct the learning process of the youth from the local culture funds as well as the reinforcements of morality and virtue.

This study was an applied research focused on local areas and documents. The research methodology was conducted by paraphrasing and integrating the lessons. And the data gained by reviewing from the fixed education areas were also conducted. The most important data from 18 subjects chosen only the experts were kept to utilize. The instruments used for collecting data were in-depth interviews with their structure. 12 scholars used by the approaches of person to person interviews, especially who were expertized were collected.

The results of the research revealed that

1. The analysis category condition of morality and virtue learning of the youth by supporting of the local culture funds found that the community of Ban Choengpha Mu 11 has their important traditions, i.e. they have tradition concerning 'Kin khawsalak' or eating rice offerings, 'Kinkhawcilam' or eating sticky rice cooked in a bamboo tube, husked rice alms and including dried food alms offerings, which are said to be the tradition of 'Lanna' or of the northern Thai. Apart from these, there

are still traditions of ‘Loy Krathong’ or known as ‘Loy Krathong Festival’ including ‘RotnamDamhua’ or pouring water to elder people on ‘Songkran Day’ (an old Thai New Year Day). All of this, there are also knowledge and folk wisdom within the villages. People and the youth have known their own rights and duties. Everyone has different right and duty in according to one’s roles for each individual. That is, the young people have duties to help themselves and their parents with a variety of chores. They also repay their beneficence to their parents by intending to study. They have responsibilities and make decisions by means of what is right or wrong. Besides, they can consider things by using their reasons as well as their intellect and have self-confidence. It could be said that these things occurred by their parents’ raising and included the teachings of their teachers. The youth have known what is right or wrong and have good personalities. All of these things are factors to make the youth to be good citizens for their society. In addition, the youth themselves have self-discipline and self-confidence to accept real situations.

2. To study the process of morality and virtue of the youth by the supporting of the local culture funds found that the activities were accepted by the co-operation of the family institution. The opportunities sought for the youth’s experience were opened by methods of learning by doing themselves. The youth were motivated by using thinking and understanding processes. They were also faithful to find knowledge and learning for life. This can be done by having morality and virtue and by using arts and culture to drive the youth to take part in the activities of the community. In order to make the youth learn, opportunities had to be opened to the youth to interact with other society as well as other information sources. The construction of learning activities, therefore, should be fun if the exchange of ideas, thought weaving to conquer the problems are things that every adult in society tried to find out the ways, approaches suited for their children so that they felt like participating in activities.

3. As for constructing the learning process for the youth from the local culture funds as well as the reinforcements of morality and virtue revealed that the youth of Thung Saliam community in this process were distinguished. It is plentiful identity of a variety of folk wisdom. It could be further developed by means of the management value to the local products and service as well. It is necessary to build the youth’s senses in order to meet the need of all people. The thinking approaches should also be adjusted. All of this, new attitudes including ways of life for the youth are important things to be adapted. At the same time co-operation and connections should be transferred to both the government and private sectors, locality and

community as a whole, so that they could work together. In conclusion, learning process could be developed to increase the value of the local resources.

Keywords : Moralty, Cultural Capital

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นและเชื่อมโยงกันเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา ทั้งนี้การเสริมสร้างทุนทางสังคมจะเป็นพื้นฐานหลัก โดยต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนและระหว่างชุมชน และเป็นพลังของการพัฒนาประเทศ

วิวัฒนาการของชุมชนเกิดจากการรวมตัวของผู้คนทั้งในชนบทและในเมือง ในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด ในอาชีพหนึ่งหรือในความสนใจร่วมกันของคนหลายอาชีพจากหลายแห่งหลายพื้นที่การรวมตัวกันดังกล่าวมีทั้งที่เป็นมูลนิธิ เป็นสหกรณ์ สมาคม หรือรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ได้จดทะเบียน รวมกันเป็นกลุ่มอาชีพ เป็นชมรม มีกติกาหลักการและกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน การเสริมสร้างให้ชุมชนมีการรวมตัวอย่างเข้มแข็งมาร่วมคิดร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตาม ภูมิสังคม ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตบนฐานทรัพยากร ภูมิปัญญา และวิถีวัฒนธรรมชุมชนด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรักความเอื้ออาทร มีความ

สามัคคี เสียสละ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองและผู้อื่น จึงเป็นการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อมุ่งไปสู่ความสุขที่เกิดจากความสมดุล ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ ชุมชนสามารถบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างมีคุณภาพสอดคล้องเชื่อมโยงกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน เพิ่มพูนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทางสังคมระหว่างผู้คนทั้งภายในและภายนอกชุมชน ทั้งนี้ การรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชนนอกจากจะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ยากและสลับซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความยากจนและปัญหาสังคมที่มีความเป็นองค์รวมเกี่ยวพันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง ซึ่งต้องอาศัยชุมชนที่เข้มแข็งเป็นเสาหลักในการร่วมมือร่วมใจดำเนินการให้หลุดพ้นจากปัญหาสังคม ยังช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาอนาคตของชุมชนได้อีกด้วย นอกจากนี้ ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าปัญหาของเยาวชนเริ่มมีแนวคิดและพฤติกรรมออกห่างจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ขาดหลักเหตุและผลในการตัดสินใจ ไม่สามารถวางตนให้เหมาะสมตามสถานะและวุฒิภาวะของตนเอง มีการใช้จ่ายทางสถานการณ์เงินฟุ่มเฟือยโดยไม่รู้จักประมาณ แสดงออกถึงความไม่เคารพยำเกรงต่อครูบาอาจารย์และผู้อาวุโสไม่รู้จักกาลเทศะ แบ่งเวลาไม่เป็น ปฏิบัติตนคล้ายตาม

กระแสนิยม และไม่รู้จักเลือกคบบุคคลตามความเหมาะสม (พระแสงสุริย์ คุณธมโม (ทองขาว) บุญเลิศ จีรภัทร์ สมชัย ศรีนอก สมปอง สุวรรณภุมมา, ๒๕๖๑ : ๕๕-๖๒)

จากที่มาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนซึ่งจะเป็นขุมพลังในการพัฒนาประเทศในอนาคต ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมอย่างเอื้อเพื่อ อาศัยวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากทุกภาคส่วนในท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมและจริยธรรม ที่มีคุณลักษณะเน้นส่งเสริมการเรียนรู้ของสังคม ให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันที่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเกาะกำบังและลดปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น” นี้ จึงเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการค้นหารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเจาะจงไปที่เยาวชนในจังหวัดสุโขทัยจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐาน และกิจกรรมทางสังคมเป็นกรณีศึกษา เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาไปขยายผลปรับใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่อื่นซึ่งเป็นวิถีสานหนึ่งซึ่งจะช่วยทำให้ประเทศมีการพัฒนาอย่างสมดุลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อวิเคราะห์สภาพองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

๓. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) เน้นการศึกษาวิเคราะห์ทั้งในเชิงพื้นที่และเอกสาร การจัดกระบวนการวิจัย ด้วยการถอดบทเรียนและการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่การศึกษาที่กำหนดไว้ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลจากพระไตรปิฎก วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย ตำราทางวิชาการ วารสารและหนังสืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลจากพระไตรปิฎก วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย ตำราทางวิชาการ วารสารและหนังสืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒. การจัดหมวดหมู่และการตรวจสอบข้อมูล การจัดหมวดหมู่และการตรวจสอบข้อมูลดำเนินการอย่างเป็นระบบด้วยการจัดแบ่งประเภทของข้อมูลให้ตรงตามสารบัญที่กำหนดไว้ หลังจากที่ได้ข้อมูลมาครบถ้วนแล้ว ถ้ามีส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์จะตรวจสอบและเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ด้วยการค้นคว้าจากเอกสารและเข้าไปสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้งอีกครั้งหนึ่งเพื่อยืนยันความถูกต้องและครบถ้วนทุกอย่าง ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดหมวดหมู่ และการตรวจสอบข้อมูลอาจจะดำเนินการไปพร้อมกัน

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการตั้งแต่การจัดหมวดหมู่ข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูล แต่ในขั้นนี้จะได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เรียบเรียงไว้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อจะได้ใช้ในการถอดบทเรียนและการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ในหมู่บ้านเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

๔. การนำเสนอผลการวิจัย การนำเสนอผลการวิจัย หลังจากดำเนินการตามขั้นตอนข้างต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะนำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้นในช่วงการดำเนินการตามแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือการนำเสนอผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย แก่ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายและจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เผยแพร่ต่อสาธารณชนเป็นอันดับต่อไป

๕. การเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ในโครงการวิจัย ครั้งนี้ จะดำเนินการโดย ๓ วิธีการ คือ

๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับซึ่งกระจายอยู่ตามพื้นที่ชุมชนที่มีลักษณะเป็นองค์กรภาคประชาชน ภาครัฐและเอกชน เฉพาะหัวหน้าหรือผู้นำ เช่น หัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ครู นักเรียนและตัวแทนประชาชนรูปแบบอื่น เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย

๒) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จะดำเนินในช่วงที่จัดกิจกรรมเพื่อระดมความคิดเห็นจากตัวแทนชุมชน เช่น หัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ครู นักเรียนและตัวแทนประชาชน เพื่อถอดบทเรียน เป็นกรณีศึกษาจากพื้นที่การศึกษา และเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้

ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจังหวัดสุโขทัย โดยจำนวนผู้ที่เข้าร่วมประชุม ๑๑ รูป/คน

๖. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Context Content Analysis Technique) ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลได้วิเคราะห์ไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบข้อมูลแล้ว มาจัดทำให้เป็นระบบหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ ทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ และรูปแบบความเข้าใจกับความหลากหลายและความแตกต่างของข้อมูลที่รวบรวมมา เพื่อนำเสนอรายงานผลภาพรวม ของการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

๑. วิเคราะห์สภาพองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ชุมชนบ้านเชิงผา หมู่ที่ ๑๑ มีประเพณีที่สำคัญ คือประเพณี กินข้าวสลาก ประเพณีกินข้าวจี่ข้าวหลาม ประเพณีตักบาตรข้าวสาร อาหารแห้ง ซึ่งเป็นประเพณีของชาวล้านนา และประเพณีลอยกระทง ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ ทั้งนี้ภายในหมู่บ้านยังมีที่มัสยิด และภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชนและเยาวชนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน ทุกคนมีสิทธิและหน้าที่แตกต่างกันออกไปตามบทบาทของแต่ละคน เยาวชนมีหน้าที่ในการช่วยเหลือตนเองช่วยเหลือพ่อแม่ในกิจการงานต่างๆ เพื่อตอบแทนพระคุณพ่อแม่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง

และสามารถตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิด โดยการพิจารณาด้วยเหตุผลและสติปัญญา ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่อยู่ในสังคมที่เหมาะสม มีระเบียบวินัยในตนเอง ระเบียบวินัยของเยาวชนเกิดได้จากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และการอบรมสั่งสอนของคุณครู รู้จักกาลเทศะเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดีสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะทำให้เยาวชนเป็นคนที่ดีของชุมชน เยาวชนมีระเบียบวินัยในตนเองเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่น ยอมรับสภาพความเป็นจริง

๒. กระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นพบว่า จะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่ได้รับการร่วมมือจากสถาบันครอบครัว ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง ต้องมีการใช้กระบวนการคิด สร้างความเข้าใจ ในความหมายการมีคุณธรรมจริยธรรม จึงควรกระตุ้นให้เยาวชนใช้กระบวนการคิดทำความเข้าใจ เกิดความศรัทธา ใฝ่รู้ เรียนรู้ตลอดชีวิต อันเกิดจากการมีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อนเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น การเรียนภาษาล้านนาซึ่งปัจจุบันมีผู้อ่าน เขียนจำนวนน้อยมาก การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม เพราะในเรื่องเดียวกันอาจคิดได้หลายมุม ทำให้เกิดการขยาย เติมเต็มข้อมูลความรู้ ต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของการเรียนรู้ตามที่สังคมยอมรับด้วย เพื่อให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ การสร้างการเรียนรู้จะเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานนั้นมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถักทอความคิดเพื่อพิชิตปัญหา เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ทุกคนในสังคมต้องช่วยกันหาแนวทาง วิธีการ กระบวนการที่เหมาะสมเพื่อให้เยาวชนเกิดเป็นความรู้สึกรักอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ

๓. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม พบว่า กระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนทุ่งเสลี่ยมมีความโดดเด่นของเอกลักษณ์วัฒนธรรม ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย สามารถนำมาต่อยอดและบริหารจัดการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์และบริการในท้องถิ่น การเรียนรู้ของเยาวชนต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนคือสถาบันครอบครัวที่ดูแลเอาใจใส่ ในตัวเยาวชน จนกว่าจะเลี้ยงดูตนเองได้ และเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งมีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาที่ความยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้นั้นในทุกภาคส่วนของสังคม ควรผนึกกำลังร่วมกันในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง บนพื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ทั้งนี้ จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกใหม่ของคนในสังคมให้มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม และปรับวิถีคิดทัศนคติในการดำเนินชีวิตใหม่ ขณะเดียวกันต้องประสานเชื่อมโยงบทบาทภาครัฐ ท้องถิ่นและชุมชนให้มีส่วนร่วมทำงานด้วยกันได้ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรในท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัย เรื่องการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจังหวัดสุโขทัยดังนี้

๑. สภาพองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุน

วัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า บ้าน วัด ชุมชน เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึก ให้เยาวชนเกิดความรู้สึกว่า อยากเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยในขัดเกลา กล่อมเกลาจิตใจให้เยาวชน มีความประพฤติดี ปฏิบัติตนในทางที่ถูก โดยการให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกทางด้านความคิด การแสดงออกในด้านต่างๆ เช่น ทำทาง คำพูด ความคิดที่สร้างสรรค์

๒. กระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น สถานการณ์ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน ด้วยทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น มี ๒ ด้านสิ่งเร้าภายนอก คือ ประเพณีต่างๆ ที่มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ในชุมชน พ่อ แม่ พาเยาวชนเข้าไปร่วมกิจกรรมด้านสิ่งเร้าภายใน คือ เยาวชนเกิดความตระหนักเต็มใจที่อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับ อัจฉรา ชัยชาญ และคณะ (๒๕๕๖: ๖๕๙-๖๖๖) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน พบว่า แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการดูแลเยาวชนเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ คือ การจัดโครงการพาลูกเข้าวัดในวันพระ เพื่อให้ผู้ปกครองมีเวลาพูดคุยและอบรมสั่งสอนกันมากขึ้น พัฒนาจิตใจของเยาวชนให้มีจิตอาสา มีคุณธรรมจริยธรรม และอีกแนวทางที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

๓. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม พบว่า การได้รับความร่วมมือระหว่างบ้านโดยเฉพาะพ่อแม่และครูที่โรงเรียนซึ่งจะจุดประกายของการปฏิบัติตนของเยาวชนได้เป็นอย่างดี การสั่งสอนอบรมโดยสามารถอ้างอิงจากหลักคำสอนทางศาสนา มาอธิบายให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม หรือการสอนอย่างเป็นธรรมชาติผ่านข่าวสารที่เกิดขึ้นรอบตัว การเห็นแบบอย่าง โดยคนในครอบครัวต้องเป็นแบบอย่างชีวิตในการทำดี และยืนหยัดในคุณธรรมหรือชี้แนะให้เรียนแบบอย่างบุคคลสำคัญ ที่กระทำความดีงามการให้รางวัลเมื่อทำความดี เป็นการสร้างแรงจูงใจอย่างหนึ่ง เพื่อให้เห็นว่าการทำความดีนั้นเป็นสิ่งที่น่ายกย่องและภาคภูมิใจ สอดคล้องกับภาสกร นันทพานิช และคณะ (๒๕๔๙:๕๖) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อการพัฒนาชนบทเชิงบูรณาการ : กรณีศึกษาตำบลหนองคาง อำเภอบุพผราพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประชาชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการทั้งด้านสุขภาพ ด้านการเกษตร ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสร้างและการพัฒนาองค์กรชุมชน เกิดแผนพัฒนาสุขภาวะชุมชน มีการจัดตั้งองค์กรชุมชนและเชื่อมประสานเครือข่ายเพื่อดำเนินงานตามแผนพัฒนาที่ชุมชนได้ร่วมกันกำหนดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) การส่งเสริมให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษใช้ในการสื่อสาร ด้านภาษา

๒) การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการดำรงชีวิตให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ มีความเป็นอยู่ที่พอเพียงใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

๓) สร้างระบบบูรณาการทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการอนุรักษ์ภาษาถิ่น ดำเนินการด้วยพื้นฐานความรู้ทางเทคนิค และความรู้ในการจัดการที่ถูกต้องแม่นยำ

๔) นำประสบการณ์ที่เกิดขึ้นไปสร้างกลไกการปฏิบัติเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยทุนทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ด้วยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) สนับสนุนงบประมาณในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

๒) การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

๓) ให้ภาครัฐที่ดำเนินการเปิดโอกาสให้เยาวชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทุกขั้นตอน ไม่ใช่ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง

๔) การถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ให้เยาวชนเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน

๕) การจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ พัฒนาตนให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับตนเองและสังคมโดยรวมได้

๖) ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนตระหนัก ร่วมกันในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป
จากการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑) ควรทำการวิจัยปัญหาและอุปสรรคการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย

๒) ควรทำการศึกษาวิจัยโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้

บรรณานุกรม

- พระแสงสุริย์ คุณธมโม (ทองขาว), บุญเลิศ จีรภัทร์, สมชัย ศรีนอก, สมปอง สุวรรณภูมา. (๒๕๖๑). การจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ วิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดป่าจิตตสามัคคี) จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม: ๕๕-๖๒.
- ภาสกร นันทพานิช และคณะ. (๒๕๔๙). การส่งเสริมการบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อการพัฒนาชนบทเชิงบูรณาการ : กรณีศึกษาตำบลหนองค้ำ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ. **การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ ๔๔** : สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร สาขามนุษยศาสตร์ สาขาคหกรรมศาสตร์ (๓๐ มกราคม - ๒ กุมภาพันธ์) : ๕๖.
- อัจฉรา ชัยชาญ และคณะ. (๒๕๕๖). แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ครั้งที่ ๙. : ๖๕๙-๖๖๖.